

Examenverslag van economie vwo, tweede tijdvak (2024)

Beste leerling,

In dit examenverslag voor leerlingen proberen we een zo goed mogelijk antwoord te geven op de volgende vraag:
In hoeverre was het examen te maken met behulp van de op de cursus behandelde kennis & vaardigheden?

Om een zo duidelijk mogelijk verslag te maken, hebben we de vragen onderverdeeld in 4 categorieën.

- I. Algemene (niet-vakgerelateerde) kennis & vaardigheden
- II. Alleen-kennis/aanpak-uit-de-cursus-vraag
- III. Een-stapje-extra-vraag
- IV. Niet voorgekomen in de cursus

De eerste categorie doet een beroep op algemene basisvaardigheden, welke we bekend veronderstellen. Categorie II en III zijn vragen die op te lossen zijn met de kennis en vaardigheden die je op de cursus geleerd hebt. De laatste categorie vragen is op de cursus niet aan bod gekomen. In *bijlage 1*, achteraan dit document, vind je een nadere toelichting van deze categorieën.

Het is belangrijk om te beseffen dat deze categorieën niets zeggen over de moeilijkheidsgraad van een vraag. Een vraag die rechtstreeks op te lossen valt met kennis en vaardigheden uit de cursus (categorie II) kan best een pittigere opgave zijn dan een vraag die niet is voorgekomen tijdens de cursus (categorie IV).

Mocht je vragen of opmerkingen hebben naar aanleiding van dit examenverslag, dan horen we dit uiteraard heel graag! Je mag ons hier altijd over mailen op info@sslleiden.nl.

Met vriendelijke groet,

Hans Huibregtse

opgave	vraag	aantal punten	categorie vraag	toelichting categorie keuze:
1	1	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Je kon hier het blok 'Betalingsbereidheid & Overheidsingrijpen: Qa & Qv' gebruiken om de prijs te berekenen.
	2	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Eerst kon je het blok 'Betalingsbereidheid & overheidsingrijpen: Qa & Qv' gebruiken om de evenwichtsprijs te berekenen. Daarna kwam het blok 'Omzet, Kosten & winst' van pas zodat je de winst kon berekenen.
	3	3	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Je kon de dominante strategie bepalen met behulp van het blok 'Verstoorde samenwerking: speltheorie'. Hierin staat uitgelegd hoe je stap voor stap de dominante strategie bepaalt en dit juist formuleert. Daarna kon je de dominante strategie van Civitas uit de tekst halen om vervolgens een conclusie te trekken.
	4	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Je kan het begrip 'prijstdiscriminatie' terugvinden in de begrippenlijst onder het blok 'Surplus' en daar staat ook precies aan welke twee voorwaarden moet worden voldaan.
	5	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Hoe je een beslisboom kunt oplossen staat stap voor stap uitgelegd in het blok 'Verstoorde Samenwerking: speltheorie'. Het is belangrijk dat je ook expliciet de getallen opschreef die horen bij de keuzes van de spelers zodat je volle punten kon krijgen.
2	6	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het blok 'Economische kringloop: evenwichten' kan je terugvinden hoe je het overheidssaldo kan berekenen. Je kan hier ook terugvinden hoe je het BBP berekent. Met deze twee gegevens kon je de vraag oplossen.
	7	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het blok 'Overheidsbeleid' kan je vinden dat een progressief belastingstelsels werkt als een 'automatische stabilisator'. Hoe dit precies werkt is verder klassikaal besproken.
	8	2	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? Het begrip 'open economie' staat in de begrippenlijst onder het blok 'Economische kringloop' en daarin kon je terugvinden dat er dan sprake is van veel import en export. Je kan verder het begrip 'stimulerend begrotingsbeleid' terugvinden onder het blok 'Overheidsbeleid'. De extra denkstap was het koppelen van deze begrippen uit twee verschillende blokjes.
	9	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In deze vraag moest je het begrip 'staatsschuld' gebruiken. Dit staat in de begrippenlijst onder het blok 'Overheids- en Monetair beleid'.
		1	I	Welke algemene kennis & vaardigheden kon je gebruiken? Je kon uit de tabel alle gegevens halen en vervolgens kon je de verandering in de staatsschuld berekenen. Aangezien het tweede gedeelte van de vraag vooral rekenvaardigheid is en er geen economische kennis hoeft worden gebruikt, wordt dit als vakoverstijgende kennis gezien door het Cito.

	10	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het blok 'Overheidsbeleid' wordt het begrip 'anticyclisch begrotingsbeleid' besproken en je kan alle eigenschappen terugvinden in de tabel. Een van die eigenschappen is dat er minder belasting wordt betaald in een laagconjunctuur en meer in een hoogconjunctuur. Met behulp van deze kennis kon je de vraag beantwoorden.
3	11	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Bij deze vraag kon je in principe elke reden voor werkloosheid geven die niet te maken heeft met bestedingen. In de begrippenlijst staan ter inspiratie de begrippen 'Structurele werkloosheid' & 'Frictie werkloosheid' onder het blok 'Economische kringloop'.
	12	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Deze vraag sluit aan op het blok 'Economische modellen' en je kon in de in de toepassing de redenering vinden die je over kon nemen om alle punten te scoren.
	13	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de begrippenlijst bij 'Economische modellen' staat de 'Neo- en Nieuw Klassieke school' uitgelegd. Hierin staat ook uitgelegd dat de GA-curve verticaal loopt en als je dit gebruikte kon je alle punten scoren bij deze vraag.
	14	2	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? Je kan het verband tussen risico en rente terugvinden in het blok 'Inkomen'. Vervolgens is de extra stap dat je het verband tussen de hogere rente en de lagere uitgaven van de overheid legt.
	15	3	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? Alle stappen die je kon zetten staan uitgelegd in het blok 'Economische modellen'. De extra denkstap was dat je de cyclus niet 1 keer, maar 2 keer moest doorlopen om alle punten te kunnen scoren.
4	16	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Bij deze vraag kon je punten verdienen door het begrip 'afwenteling' uit te leggen. Dit wordt uitgelegd in het blok 'Betalingsbereidheid & Overheidsingrijpen'.
	17	2	I	Welke algemene kennis & vaardigheden kon je gebruiken? In deze vraag moest je met behulp van de 'Armington elasticiteit' uitleggen hoe de stikstofheffing leidt tot een hogere binnenlandse effectiviteit. Aangezien je alle informatie uit de tekst boven de vraag kon halen en er geen verdere economische kennis nodig was rekent het Cito dit tot vakoverstijgende kennis.
	18	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Uit de tekst kon je halen dat MK met 40% stijgt en verder kon je het blokje 'Omzet, kosten & winst' hier goed gebruiken. Zowel het blok 'Overzicht formules' als 'Afzet bepalen' kwam hier goed van pas en als je de formules correct uitwerkte kon je alle punten krijgen.
	19	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? De gegevens kon je uit de tekst en uit de figuur boven de vraag halen. Hiermee kon je de procentuele veranderingen invullen in de formule voor de 'Armington elasticiteit'. Vergelijkbare opgaves kan je terugvinden in het blok 'Elasticiteiten'.
	20	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Hoe je een producentensurplus arceert staat uitgelegd in het blokje 'Surplus' en het was hier erg belangrijk om het stappenplan te volgen. Daarmee kon je altijd op het goede antwoord uitkomen en kon je twee van de drie punten halen.
		1	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? De extra denkstap bij deze vraag was dat je moest uitleggen of het producentensurplus kleiner of groter werd. Hier waren verscheidene antwoorden correct, en in de basis waren de vlakken die eraf gingen groter dan de vlakken die erbij kwamen. Dit was goed voor het laatste punt.
21	2	IV	Niet voorgelopen op de cursus: Bij deze vraag kon je punten verdienen door het begrip 'mondiale maatschappelijke kosten' uit te leggen in de context van de stikstofheffing. Het begrip 'maatschappelijke kosten' wordt tijdens de cursus niet behandeld, omdat het tot de grote bak behoort.	

5	22	1	I	Welke algemene kennis & vaardigheden kon je gebruiken? Je kon hier een punt verdienen door in de tabel af te lezen dat er een verschil in kansen en in kosten per hack was. Als je deze gegevens combineerde kon je op het eindantwoord komen. Hiervoor was geen economische kennis nodig en dus rekent het Cito dit als vakoverstijgende kennis.
	23	3	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het blok 'Verstoorde samenwerking: oorzaken & oplossingen' kan je terugvinden hoe het principaal-agent probleem in elkaar steekt. Hierbij was het belangrijk om ook vooral op de examentip te letten die hierbij staat, zodat je geen punten verliest bij het formuleren!
	24	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Met behulp van de definitie van 'Averechtse selectie', die je kan terugvinden in het blok 'Verstoorde Samenwerking: Oorzaken & Oplossingen', kon je deze vraag oplossen.
	25	2	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? Wat het eigen risico is kan je terugvinden in het blok 'Verstoorde Samenwerking: Oorzaken & Oplossingen'. De extra denkstap was dat dit een negatief effect is op de vraag, en volgens de examentip in 'Betalingsbereidheid & Overheidsingrijpen' verschuift dan de vraag naar links. Verder was er nog een extra denkstap. Het ingevoerde eigen risico zorgt ervoor dat de premies lager kunnen zijn en je kon punten verdienen door dit te linken aan een verschuiving langs de vraaglijn.
	26	3	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Deze vraag is een combinatie van vakoverstijgende kennis en kennis uit het blok 'Omzet, kosten & winst'. De vakoverstijgende kennis komt aan bod wanneer je het eigen risico en de hoogte van de claims moet berekenen. Daarna kan je formules uit 'Omzet, kosten & winst' gebruiken om de winst te berekenen.
6	27	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? De stof die je kon gebruiken was 'Wereldhandel: trilemma'. In dit blok wordt het trilemma uitgelegd en keuze B wordt zelfs als voorbeeld uitgelegd in dit blok. Je kan dus precies de redentie uit de aantekening overnemen.
	28	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het blok 'Monetair beleid' kon je terugvinden wat het verband is tussen de rente en een hoog/laagconjunctuur. Je vindt dan dat de rente anders is voor een hoogconjunctuur dan voor een laagconjunctuur en hiermee kon je de vraag beantwoorden.
	29	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Je kon hier het begrip 'arbeidsmobiliteit' of 'loonrigiditeit' uitleggen voor de volle punten. Wij zullen voor nu focussen op het laatste begrip. De definitie kon je terugvinden in de begrippenlijst onder het blok 'Inkomen' en als je de definitie toepaste op de context van de vraag kon je beide punten scoren.
		59		

verdeling per categorie:

categorie	aantal punten	percentage
I	4	7%
II	43	73%
III	10	17%
IV	2	3%
	59	100%

In hoeverre was het examen te maken met behulp van de op de cursus opgedane kennis & vaardigheden?

Dit gold voor: 97% van de vragen (namelijk categorie I, II en III).

Bijlage 1: Toelichting categorieën

Categorie I: Algemene (niet-vakgerelateerde) kennis & vaardigheden

Dit betreft de volgende vragen: vragen waarbij een beroep wordt gedaan op algemene kennis & vaardigheden. Dit zijn kennis & vaardigheden die niet zijn opgenomen in de eindtermen in de syllabus.

Categorie II: Alleen-kennis/aanpak-uit-de-cursus-vraag

Dit betreft de volgende vragen:

- Vragen die letterlijk voorkomen in de uitleg (in de uitleg of in een klassikaal voorbeeld);
- Vragen die letterlijk met een stappenplan op te lossen zijn;
- Vragen die vergelijkbaar zijn met opgaven uit de opgavebundel die vrijwel altijd worden opgegeven door de hoofddocent;
- Theorievragen die niet worden behandeld op de cursus, maar die we je van tevoren via de vakkenpagina geadviseerd hebben te leren (uit bijv. Samengevat);
- Vragen die vergelijkbaar zijn met vragen uit de voorbereidende opgaven.

Categorie III: Een-stapje-extra-vraag

Dit betreffen vragen waarbij je, de naam zegt het al, een stapje extra moet zetten. Oftewel: je moest je kennis en vaardigheden behandeld tijdens de cursus combineren met een stukje 'inzicht'. Bijvoorbeeld:

- Je moet net even buiten het stappenplan om denken;
- Je moet informatie uit de tekst halen om een bepaalde variabele voor een formule of berekening uit te rekenen.

Categorie IV: Niet voorgekomen op de cursus

Dit betreft de volgende vragen:

- Vragen over grotebakstof (examenstof die niet behandeld is tijdens de cursus). De stof is niet voorgekomen in de standaard opgegeven opgaven, de voorbereidende opgaven of opgegeven stof op de vakkenpagina.
- Vragen waarvan je redelijkerwijs niet kon vaststellen dat het om een op de cursus behandeld concept in een andere context gaat.